

Vabaõhunäitus Rakveres toob skulptuuri kergust

Kristin Reimani teos näitusel Kilomeeter Skulptuuri (Foto: KoS)

(<http://static.err.ee/gridfs/98D71B945C96B142A1140747F5D0041903D88BC7AE0F72F6DDA8042FC6C9558D.jpg?width=1920&crop=%281%2C129%2C960%2C670.8079096045198%29&cropxunits=960&cropyunits=692&rotate=0&s.contrast=0&s.saturation=0>)

Mari Kartau

07.07.2014 11:21

Rubriik: Kunst (<http://kultuur.err.ee/l/kunst>)

Rakvere lossimägedes on 13. juulini avatud vabaõhunäitus Kilomeeter Skulptuuri, mille pealkiri sellel ja ühtlasi esimesel toimumisaastal on "Eesti teatrist: kaksteist ettepanekut Rakverele". Teema on inspireeritud asjaolust, et näitus oli ajastatud teatrifestivaliga Baltoscandal ühele ajale.

Nii pealkirja kui ka kontseptsiooni mõttes välja Hollandi noor kuraator Niekolaas Johannes Lekkerkerk. See polnud talle esimene kord Eestis midagi kureerida, sest aasta varem koostas ta Tallinna Kunstihoonesse näituse „Kahtluse varjud“ Tallinna Fotokuu raames. Kilomeeter Skulptuuri (<http://sculpture.ee/>) meeskonnas olid ka kaaskuraatorid Rebeka Põldsam, Marie Vellevoog ja Merilin Talumaa, kes siis kõik koos valisid laekunud taotlustest ja oma lemmikkunstnike seast näitusel osalejad. Kokku pandi üles 12 tööd kolmeteistkümnelt kunstnikult.

Korraldav organisatsioon on MTÜ Vaba Kunst, mille taga seisab Austraalia päritolu, kuid juba kümnekond aastat Eestis elav Michael Haagensen. Hariduselt on ta maalikunstnik, kuid on omandamas praegu magistrikraadi kultuurikorralduse alal Teatri- ja Muusikaakadeemias. Sellest osakonnast on pärit ka teine võtmeisik organiseerimise poole pealt – poola päritolu, kuid samuti juba ammu Eestis elav Anna Ljutjuk. Kilomeeter Skulptuuri ongi nende esimene ambitsioonikas projekt kultuurikorralduse valdkonnas.

Arvestades väga lühikest korraldusaega (alustati läinud aasta lõpus) ning loodetust oluliselt väiksemat toetust peab tunnustama, et vabaõhunäitus on igatpidi õnnestunud. Esialgsete plaanid olid küll grandioossemad, seda eelkõige esitatavate tööde arvu osas, kuid ka olemasolev minimalistlik komplekt annab suurepäraselt edasi korraldajate ja kuraatorite taotlusi.

Taotluseks oli teha midagi Eestis enneolematut. Muidugi on kõikvõimalikke vabaõhunäitusi meil ka varem tehtud, kuid mõningate nüansside poolest erineb Kilomeeter Skulptuuri siiski. Tavapärastest skulptuurisümposiumitest eristub näitus eelkõige selle poolest, et tööd ei sündinud koha peal, vaid olid kunstnike poolt juba varem välja mõeldud ja võimalusel ka teostatud.

Teine mõte ajal oli laiendada skulptuuri mõistet. See on nüüd natuke kultuuritausta küsimus, kas seda on meie oludes vaja laiendada või mitte. Sõna „skulptuur“, nagu ka kõikvõimalike teiste kunstiliikide nimetused võivad erinevates keele- ja kultuuriruumides tähendada küllaltki erinevaid asju. Eestis tõepoolest seostuvad skulptuuriga eelkõige kivi- või pronkskujud, samas teevad skulptorid koos kõigi muude kunstnikega ka meil kõikvõimalikke interdistsiplinaarseid asju, lihtsalt seda ei nimetata alati skulptuuriks, vaid lihtsalt kunstiks. Tegelikult polegi vahet, kuidas mingitsorti kunsti nimetada, oluline on, et see publikule mõju ja muljet avaldaks. Kilomeeter Skulptuuri tööd Rakvere maalilistes lossimägedes tõmbavad kahtlemata tähelepanu, ja seda mitte tohutute mõõtmete, kallite materjalide või keeruka teostuse poolest. Pigem jääb silma just elegantne kergus, mis seda näitust iseloomustab.

All-linna poolt näitusele lähenedes esimene töö, Artur Arula „Tumm luik“ paikneb kaubakonteineris mägede jalamil. Konteiner näeb seestpoolt välja nagu tavaline töömeeste pesake, ainult et keset põrandat on ehituspahist pesa, millel istub luigetopis. Idee tuli kunstnikul elust enesest, nähes seda, kuidas tõepoolest üks linnaluik oli ehitanud endale prügist pesa. See töö ongi näitusel sotsiaalselt kõige tundlikum, esimene emotsioon seda vaadates on valu inimeste poolt rikutud looduskeskkonna pärast. Kui aga natuke järele mõelda, võib siit leida pigem optimistlikke noote – loodus on päris hästi võimeline kohanema inimtekkeliste häiringutega. Kuna prügistamine on suuresti esteetiline probleem, siis loomi-linde see väga ei häirigi. Välja arvatud muidugi kurb tõsiasi, et paljud neist ka söövad prügi ja seetõttu hukkuvad, seega liiga optimistlikuks ei tasu ka minna.

Tomi and Vesa Humalisto töösse oli sisse programmeeritud selle hävimine. Punastest õhupallidest joon mööda kindluse ajaloolist piiri on praeguseks juba kadunud, seda saab jälgida videosalvestuse vahendusel mägedesse viiva trepi kõrval.

Ka Anastasia Parmson on teinud maastikule sirge joone, sedakorda mingist tööstuslikust kummiribast. Eks see juttude tõmbamine läbi

korrapäratu keskkonna on üsna suur klišee, mida on ühes ehk teises vormis palju tehtud, kuid ta toimib siiski, sest korrapära ja kaose kontrast äratav alati tähelepanu.

Nii mõnedki tööd annavad vaatajale abivahendeid maastiku imetlemiseks. Ulvi Haagensen on asetanud künka otsa vaatlejatele istumiseks valged toolid. Patrik Aarnivaara on püstitanud tumendatud klaasidest huvitava raamistiku, mille läbi saab vaadelda nii ümbrust kui ka iseenda peegelpilti, ja selle juures siis vastavalt oma rikutuse astmele mõelda kas nartisistlikke või kõiksusega sulandumise mõtteid. Minna Pöllänen on ehitanud santehnilistest torudest observatooriumi, mille erinevad pikksilmad tuletavad meelde vajadust jälgida nii detaile kui ka suurt pilti.

Päris julge töö on Pire Sovalt, kes on lihtsalt eraldanud ehitustaraga tükikese niitu ja nimetab seda „Üleminekutsooniks“. See lihtne lahendus eeldab vaatajalt eelarvamustevaba lähenemist, sest kui taolise töö oleks teinud mõni staažikas ja kuulus kunsti suurkuju, tekitaks see kindlasti aukartust teosesse kätketud sügava filosoofia tõttu. Kuna meil on tegu noore ja suhteliselt tundmatu kunstnikuga, kes palub vaatajal mõelda eraldatusele ja seotusele, kindlaksmääratusele ja määramatusele, piiritlemisele-raamistamisele ja vabadusele, siis võib selline lahendus paljudele liiga lihtne tunduda. Kui aga eelarvamused kõrvale visata, siis asi töötab.

Kristin Reiman on ehitanud dušširuumi – see on sümbol iseolemisele ja loovusele, igamehe laululava. Dušširuum on aga tavapärasest erineva kujuga, meenutades pigem templit ja mõjub eriti hästi siis, kui sinna sisse minna ja lasta tuulele enda ümber vannikardinatega muusikat mängida..

Gundega Evelona mängib kontrastile, tegeleb reaalsuse ja illusiooniga ehk siis on ehitanud õhku kileribadest tehispilve. Sellele tööle teeb karuteene tehniline lahendus, sest pilve üleval hoidvad postid on liiga suured ja nii tekib kontrast mitte looduse ja kunsti, vaid kerget pilve ja rohmaka konstruktsiooni vahel.

Flo Kasearu teos asub kirikus, see kujutab hiiglaslikku mere- ja/või maastikumaali läbipaistval materjalil ja on püstitatud eraldama kooriruumi koguduse osast. Varem oli sama maal üleval Flo Kasearu majamuuseumi hoovis, täites koleda naabermaja varjamise funktsiooni. Üllataval kombel on kirikurahvas teosega harmooniliselt päri, valvuritädi sõnul haakub maal suurepäraselt ka kiriku kontseptsiooniga.

Merike Estna teos avaldus performantsi vormis. Ta jagas Aqua Spas küllastajatele välja hommikumantlid, mida katsid tema maalingud.

Triin Tamme heliinstallatsioon kahjuks siinkirjutaja kohalviibimise hetkel ei töötanud.

Kilomeeter Skulptuuri korraldajate plaan on hakata seda näitust tegema Rakveres iga kahe aasta tagant ning kui jaksu jagub, vaheaastatel teistes väikelinnades. Praegune esimene katsetus näitab, et arenguruumi on, aga kindlasti on ka mõtet jätkata.